

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag om åtgärder mot fusk (SOU 2019:37)

(U2019/02411/UH)

Inledning

Högskoleprovet är ett viktigt instrument för urval bland behöriga sökande till högskoleutbildning. Det behöver finnas flera vägar till högskolestudier. Dock har högskoleprovet blivit starkt ifrågasatt på grund av de avslöjanden och rättsfall som förekommit de senaste åren med anledning av fusk. Särskilt uppmärksammat är avslöjandet om den kriminella liga som systematiserade möjligheten att fuska på högskoleprovet genom att under flera år sälja provresultat till provdeltagare.

Karolinska institutet (KI) ser mycket allvarligt på det som avslöjats och understryker att fusk inom högskolan aldrig kommer att accepteras. Det är därför nödvändigt att de rättsvårdande myndigheterna beivrar brottslig verksamhet i de fall det förekommer, att lagstiftarna ser över om gällande bestämmelser behöver skärpas, samt att de myndigheter som ansvarar för högskoleprovets genomförande och användningen av provets resultat som grund för urval i den samordnade antagningsprocessen till högskoleutbildning i Sverige vidtar kraftfulla åtgärder för att motverka fusk.

Allmänna kommentarer till utredningens förslag

KI menar att kraftfulla åtgärder för att motverka fusk är nödvändiga och att det därför är viktigt att även se över om lagstiftningen behöver skärpas. De förslag som har överlämnats till regeringen i detta delbetänkande framstår som kraftfulla. Dock, menar KI, kan det resas invändningar om de etiska, ekonomiska och praktiska konsekvenser som följer av förslaget står i proportion till de effekter som åtgärderna är tänkta att ge.

KI ifrågasätter om det man vill uppnå med förslaget om in- och utpasseringskontroller med kroppsvisitering står i proportion till det ingrepp i den personliga integriteten som förslaget ändå innebär och avstyrker därför förslaget i denna del. Vad avser kontroller med radiovågsdetektor anser KI däremot att det är en bra åtgärd som sannolikt kommer att ha en avskräckande effekt mot fusk på högskoleprovet.

Vidare reser KI frågor om den föreslagna modellen för finansiering av de ökade kostnaderna som uppstår, bl.a. eftersom det skulle krävas väktare och särskild kontrollutrustning i provlokalerna, kommer vara tillräcklig. Då kontrollerna är avsedda att skalas upp med tiden kommer kostnaderna att öka. Den höjning av avgiften som föreslås kan snart visa sig vara otillräcklig.

När det gäller avgiften för de som deltar i provet bör den inte höjas utan istället sänkas eller kvarstå på dagens nivå. Om avgiften för högskoleprovet höjs kommer det bli svårare för resurssvaga grupper att delta. Det skulle motverka provets syfte att vara en alternativ väg till en högskoleutbildning för den som av olika skäl inte har de betyg som krävs för att i konkurrens få en plats på utbildningen.

KI ställer sig frågande till tidsplanen eftersom förslagen är omfattande och medför komplicerade processer som kräver samverkan mellan många olika myndigheter. Det framstår inte som realistiskt att de förberedelser som krävs, av Universitets- och högskolerådet (UHR) som ansvarar för högskoleprovet eller av de lärosäten som medverkar som anordnare av provtillfällen, ska hinna bli klara i tid så att kontrollerna kan införas till höstterminen 2020.

Det finns i och med de föreslagna åtgärderna, menar KI, även en uppenbar risk att anordnandet av högskoleprovet kan komma att anses så resurskrävande att en effekt blir att det centraliseras till färre orter och lokaler runt om i Sverige, vilket skulle minska tillgängligheten.

Överklagande av beslut att stänga av provdeltagare

KI instämmer inte i utredningens förslag att Universitets- och högskolerådets beslut att stänga av provdeltagare ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. KI anser istället att Överklagandenämnden för högskolan bör vara den instans där överprövning av studieadministrativa beslut inom högre utbildning sker. Detta gäller även överklaganden av a) UHR:s beslut att återkalla beslut om resultat på högskoleprovet, samt b) lärosätenas beslut att återkalla beslut om antagning som en följd av UHR:s beslut att återkalla resultat på högskoleprovet, i de fall resultat på högskoleprovet var grund för beslut om antagning.

Övriga synpunkter

Utredningens uppdrag har primärt varit att föreslå åtgärder mot fusk med hjälp av otillåtna hjälpmedel. Detta innebär att man inte tillräckligt beaktat det arbete som görs av de samverkande lärosäten som anordnar provet för att hindra att provmaterial läcker ut i förväg. KI menar att det är viktigt att även detta arbete uppmärksammas, prioriteras och får tillräckliga resurser för att insatserna mot fusk på högskoleprovet ska bli effektiva.

KI anser därför att det finns skäl för regeringen att tillföra ytterligare ekonomiska resurser till Universitets- och högskolerådet och de samverkande lärosätena med anledning av att anordnandet av högskoleprovet de senaste åren har inneburit ökande underskott för verksamheten, i hög grad p.g.a. de åtgärder som hittills har vidtagits för att motverka fusk.

Det är också angeläget att närmare undersöka om en digitalisering av högskoleprovet kan vara en alternativ väg för att minska fusket eller effektivisera hanteringen. En digitalisering skulle kunna minska antalet personer som hanterar provet i förväg och den pappershantering som krävs idag. Den snabba teknikutvecklingen innebär också att det uppstår nya möjligheter, exempelvis att skapa ett mer individualiserat prov med slumpade uppgifter och variabler. KI anser att detta behöver utredas vidare i syfte att minimera risken för fusk på högskoleprovet.